

A következő évben kiadta a bizottság a *Székely Oklevéltár* III. ktét. Ugyanez évben 1890. aug. 31-én a pályadíj-alap történetírója, Szabó Károly elhalván, az intéző bizottság hosszas tárgyalást folytatott a családdal az elhunyt nagynevű tudóstól összegyűjtött történeti anyag tulajdonjogának megszerzése végett. Az 1891. évi közgyűlés, Salamon Ferencz és Szilágyi Sándor szakértő véleményének meghallgatása után, gr. Bély Ákos indítványára, 3000 frtot adott ki a pályadíj alapból a már addig kiutalt 3815 frt. mellé Szabó Károly családjának végkielégítésül. Tervben volt, hogy ez összegből a pályadíj-alap emléket is állít a kolozsvári temetőben a hún tradíciók búgó védőjének; de az emlék elmaradt.

Szabó Károly halála után nyílt pályázat hirdettetvén a félbeszakadt munka folytatására: 1892-ben *Szádeczky Lajos* vállalkozott a székely nemzet történetének anyaga összeszedésére és megírására, ki nagymérvű kutatásokat tévén éveken át, a Székelyföld és az ország különféle levéltáraiban s a bécsi levéltárakban: az anyagot összegyűjtötte. Ugyancsak ő rendezte sajtó alá a Szabó Károly hagyatékában fenmaradt *Székely Oklevéltár* IV. kötetét s ezt 1895-ben még a Szabó Károly neve alatt adta ki. Ezt követte 1896-ban az V. kötet, 1897-ben a VI. kötet, most van megjelenőben Csíkvármegye nagylelkű anyagi támogatásával a VII-ik, mely 1745-ig halad. 1848—50-ig még m. e. két kötetre terjedő anyaga van a szerkesztőnek, a mely kiadásra vár, a mi az alap terhére már nem történhetik meg, mert az a megírandó történeti munka kiadására van fentartva. Ezzel az anyag a legutóbbi időig össze van hordva a székely nemzet történetéhez, melynek megjelenését a hosszas és gondos alapvetés után a székelység dicső multjához méltó kidolgozásban már a közel jövőben várhatjuk.

A pályadíj-alap intéző-bizottsága állandóan Kolozsvárt székel; ügyeit az elnök s távollétében az alelnökök intézik. A fontosabb intézkedések végrehajtásához egyhehivott nyilvános közgyűlés megerősítése szükséges. A pályadíj-alap vagyona 1896. decz. 31-én 7633 frt. 41 krból s egy 100 frtos földtehermentesítési kötvényből (5 szelvénynyel) állott, a kiadott Oklevéltár megmaradt példányait nem számítva.

Kanyaró Ferencz.

Cserey Mihály és Bethlen Kata egyházi adományai.

A maroskörü ev. ref. esperesség nagy anyakönyve *Cserey Mihály*-nak, a történetírónak és *Bethlen Katá*-nak, az írónőnek egy-egy adományáról emlékezik meg, melyeket az esperesség területén két különböző faluban tettek. Mindkét ajándékozás az anyakönyv elkészülése után történt s így utólagos bejegyzés. Cserey 1701-ben újjévkor teszi a *káli* ref. egyház részére adományát, melyet az anyakönyv 271. oldalára a következőleg jegyeztek be:

„Anno 1701 die 1 Januarii. Nemzetes Cserey Mihály uram Isten dicsőségéhez való buzgóságából conferált a kaáli reformátusok templomában való praedikáló székre egy szép veres scarlát persiai dufla szőnyeget, egy ezüst tányért tíz latból valót; egy karmasin selyemmel varrott szkoíomos keszkenőt“.

Mikor Cserey ezen adományait feljegyezték, Bethlen Kata még alig volt nagyobb egy hónaposnál. Tizenöt év múlva azonban már ő is ott van az adakozók között Marosszék egy másik falujában, a nyárárdmenti *Fintaházán*. E faluska egyháza akkor Káposztás-Szent-Miklós filiája volt, s 1716 január 16-án a szentmiklósi visitatio alkalmával jegyzik be a külön lapon levő Fintaházához a fiatal leányka adományát, mely talán első jele volt egyháza iránt később annyira nyilvánult szeretetének és bőkezűségének. A feljegyzés a 63-ik lapon e néhány sorból áll:

„Anno Domini 1716, die 16 Januarii. In visitatione K. Sz. Miklosini celebrata hozaték előnkben gróf Bethlen Katha asszony ő nga, néhai gróf Bethlen Sámuel ő ngok gyermekének jeles ajándéka, — Isten dicsőségére, melyet conferalt — egy jeles ezüst tányér (úgy mint három tallér nyomó), melyen a neve is fel van metszve ily írással: Gróf Bethlen Katha“.

Csereynek a felesége káli Kun leány volt, előbb „nyakas unitaria nő“ — a mint ő írta — a ki csak később tért át férje hitére. E révén Cserey káli birtokossá lett s később is gyakran tartózkodott Kálban. Bethlen Katának pedig bizonyára az apja volt Fintaházán is birtokos, mert a közeli N.-Teremi már akkor Bethlen-jószág volt. Ő tehát mint patrona ajándékozta meg a fintaházi leányegyházat, mely azóta megerősödvé önállósult, s ma anyaegyházközség.

A nyárád-karácsonyfalvi kokuszdió pohárról.

Orbán Balázs a „Székelyföld leírása“ IV. kötetében a Nyárád mellett fekvő *Karácsonyfalva* érdekességei között egy kehelyről és egy kokuszdió pohárról emlékezik meg. Mindkettő a ref. egyház tulajdona volt s Orbán Balázs szépségükért mindkettőnek a képét is közölte.¹ Szerinte a nagyobbik kehely „idoma és díszművészete a XVI. századra utal. Ennél is régibb a kisebbik kokuszdió pohár, mely a székely áldozó pohárhoz (?) sokban hasonlít, de a melyen szintén semmi felírat sem fordul elő; úgy annak sincsen semmi nyoma, hogy a szép ereklyék honnan és mikor kerültek az egyházközség birtokába“.

A kehelyről ma sem tudhatjuk, hogy kitől és mikor került, de a kokuszdió pohárról az eszeresség nagy anyakönyve tartalmaz egy

¹ Székelyföld leírása IV. Marosszék. 52. old.